

Je-li tomu skutečně tak, jak v devatenáctém století napsal Friedrich Nietzsche, že „jeden“ Bůh je mrtev a sledujeme-li, že proklamovaný vítězný „rozum“ a všeobjímající liberalismus a vláda peněz a blahobytu, které měly skoncovat s dějinami a nastolit na zemi řád pokoje, blahobytu a spokojenosti, se ukázaly v celé své duševní nahotě, vnitřní prázdnoty a rozpornosti, jakmile narazily na první překážky, nepřišel čas pokusit se obnovit to, co „nikdy neumírá a věčně se rodí“?

Alain de Benoist se v úvodu své knihy „Býti pohanem“ ptá, jaký je skrytý význam figur a postav v malbách Boticelliho nebo Caspara Davida Friedricha? Jaké nadčasové kontinuum vyzařuje z jejich upřeného pohledu? Která božská síla mohla předvídat jejich pouť světem, světem, který jim dal život, který je obklopuje, ale který zároveň nedovedl plně pochopit poselství jejich skrytého smyslu? Jaký druh transcendence bude jeho spouštěcím mechanismem? Tyto a podobné otázky vedly Alaina de Benoista, jak ostatně píše, k otázce vpravdě fundamentální. Co dnes znamená „být pohanem“?

V minulosti bylo „pohanství“ vnímáno silně negativně a koneckonců pojem samotný byl a do jisté míry je i dnes pojímán silně pejorativně. Ovšem, není divu, že slovo „pohan“, „pohanství“ a jeho další variace, vzbuzují úsměv na tváři, v horším případě označování za „pomatené blouznění“, v tom nejhorším potom vedou k náboženskému morálkou ospravedlňovaným vraždám a masakrům. Kdo by chtěl být v době supermoderních technologií a postmoderního myšlení, v období zdánlivého vítězství materialismu nad lidskou duší, přesvědčení o neustálosti vědeckého pokroku, všeobecného optimismu a vidiny zlatého věku spojován s čarodějnicemi, černou magií, „primitivismem“, popřípadě uctíváním zvířat, či rostlin?

Avšak pohanství není úcta k (z dnešního pohledu) primitivním kultům a falešným modlám, ani sentimentálním tancem kolem lipové, nebo dubové ratolesti. Pohanství, pohanská idea, to jsou bohaté prameny myšlení, na nichž byla (a je) založena západní civilizace, z nichž některé byly a jsou dodnes (přes dřívější snahu katolické církve je zničit a zadupat) patrné a přítomné v mnoha aspektech lidského života, aniž si to uvědomujeme.

Dějiny „západního světa“ nezačaly narozením Krista, ani náboženství starých Evropanů nespátřila světlo světa za časů Mojžíše v poušti. Koneckonců, určité první základy toho, co jsme si navykli nazývat demokracií, nemá své počátky v osvícenství, ani v křesťanské nauce, to všechno existovalo mnoho let předtím ve starověkém Řecku ve svém jedinečném společenském kontextu (Sunič), ale nejen tam, dokonce indoevropské kmeny vždy volily svého náčelníka, krále, rexe, na veřejném kmenovém shromáždění, byla zde nezanedbatelná úloha jakéhosi poradního orgánu „rady starších“ (Dumézil) a prvek dědičnosti a odvozování legitimacy z nějakého mýtu přišel až s křesťanstvím.

Pohanská myšlenka, to nejsou jen sentimentální setkávání nadšenců v rohatých přilbách Vikingů, obliba v díle J.R.R. Tolkiena, lidové trhy s léčivými amulety a napodobeninami

starých pohanských symbolů. Pohanství, to je především například dědictví myšlenkového odkazu renesance 15. a 16. století, pokus oživit antickou ideu v uměleckém díle a lidové kultuře. Je to idea harmonického života a možnosti vyslovit pravou podstatu sděleného, vlastní romantismu 19. století. Théophile Gautier, francouzský romantický básník, například hovořil o helénismu jako o „duši našeho básnictví“, Louis Ménard, další z francouzských literátů té doby, s oblibou zase nazýval polyteismus „základem republikánské ideje“.

Opravdový revival pohanské myšlenky přišel s nástupem moderní literatury a přelomem 19. a 20. století. Pohanská idea přímo bila do očí z děl D.H. Lawrence, Stefana George, Knuta Hamsuna, J.R.R. Tolkiena, ale také Octavia Paze, Gabriele D'Annunzia, Moellera van der Brucka, či Ernsta Jüngera.

Zájem o obrodu pramenů antického myšlení v devatenáctém století ostře kontrastoval s úsilím katolické církve znovu nalézt svou ztracenou identitu a postavení ve světě. Charakteristický postoj k návratu směrem k „pohanským ideám“ vystihuje nejlépe postoj Otce J. Gaumeho, fanatického nepřítele pohanství, který polyteismus ztotožňoval s demokracií a socialismem.

„Pohanství dalo vzniknout renesanci, ta reformaci, ta zase osvícenství, to zahájilo hrůzy francouzské revoluce a francouzská revoluce je největší morální katastrofou v lidských dějinách“.

Gaume si však ve svém příkrém hodnocení neuvědomil, že hodnoty osvícenství nevznikly z „pohanské vzpoury proti katolickému ordo“, nýbrž z laicizace monoteistických, křesťanských myšlenek. Ostatně jak tvrdí sociolog Maffesoli a ve shodě s ním A. de Benoist, některé osvícenské myšlenky, které ve svém důsledku vedly k zabsolutizování hodnoty lidského rozumu, stejně jako rovnostářství (a později vyústily v krvavé totalitarismy 20. století), jsou jen laickým odrazem absolutní víry v Boha, rovnosti všech lidí před Bohem a obě, jak „revoluční“ tak křesťanské monoteistické, ideje produktem stejného univerzalistického myšlení.

Můžeme, tedy lépe řečeno, má smysl v jednadvacátém století doufat v revival „tradičních idejí“ a pokoušet se o jejich obrození? Ve světle první otázky, zda má vůbec smysl v době technologií, vlády konzumu a negace jakékoliv duchovnosti hledat prameny „esence života“ jinde, než v materiálu, odpovídá nejlépe výrok Alaina de Benoist:

„Ne proto, abychom si hráli na operetní druidy a příležitostně Valkýry, nesnažíme se vracet zpět, nýbrž znovu se chopit nitek kultury, jež má dostatečné důvody k existenci sama v sobě. Za tvářemi bohů a herojů hledáme hodnoty a normy.“

Ale kde takové normy a hodnoty hledat? Které to vlastně jsou? Představa Pantheonu bohů, Odin, Thor, Teutatis, Svantovít, Mithra, či Varruna? Héraklés, Sigurd, Bivoj, nebo Beowulf? Nikoli výhradně. To všechno jsou osoby pro mnohého pohana nepochybně důležité, ale nevyjadřují onu pravou podstatu a esenci pohanského myšlení. Koneckonců definovat pohanství jako „víru v mnoho bohů“ je neskutečně povrchní a prázdné.

Ona právě četnost a komplementarita počtu bohů odráží do jisté míry odlišnost polyteistického myšlení od myšlení monoteistického. Podstatou „pohanské ideje“ je víra v jedinečnost individua, je to potvrzení reality „polytheismu přírody“ v praxi, polytheismus hodnot proti uniformizaci individua a „absolutní pravdě“. Nominalismus proti ideji univerzálnosti, ústící v totalitarismus. Idea protikladů a rovnováhy proti touze a snaze vytvořit sociální a lidskou jednotu a redukci jednotlivců do jednoho modelu. Pohanská myšlenka je krystalizací lidské identity.

Je-li tomu skutečně tak, jak v devatenáctém století napsal Friedrich Nietzsche, že „jeden“ Bůh je mrtev a sledujeme-li, že proklamovaný vítězný „rozum“ a všeobjímající liberalismus a vláda peněz a blahobytu, které měly skoncovat s dějinami a nastolit na zemi řád pokoje, blahobytu a spokojenosti, se ukázaly v celé své duševní nahotě, vnitřní prázdnoty a rozpornosti, jakmile narazily na první překážky, nepřišel čas pokusit se obnovit to, co „nikdy neumírá a věčně se rodí?“